

EXPUNERE DE MOTIVE

Sub regimul comunist, politica pronatalistă, asociată cu sărăcia extremă, au dus la creșterea alarmantă a numărului orfanilor. Centralizarea națională a acestor copii a rezultat în înființarea unor case de copii, numite leagăne. Aceste instituții erau conduse predominant de medici, însă nu acordau suficientă atenție dezvoltării emoționale a copiilor, ceea ce a afectat semnificativ bunăstarea și calitatea vieții acestora. Imaginile tulburătoare ale condițiilor de trai din aceste centre mamut au început să circule pe plan internațional începând cu anul 1990.

Imaginile dezvăluie copii legați de paturi, pereți plini de copii înghesuiți într-o singură încăpere, copii cu dizabilități, bolnavi de SIDA, condiții precare de igienă, medicație excesivă și lipsa de îngrijire adecvată. Deși aceste situații nu erau obligatoriu reprezentative pentru toate centrele, multe proveneau din instituțiile pentru copii considerați "irecuperabili".

Spre deosebire de contextul contemporan, în care asistența socială este văzută ca o abordare multidimensională care încearcă să echilibreze nevoile fizice, emoționale, educaționale și sociale ale copilului, îngrijirea copiilor în perioada comunistă era marcată de neglijență și lipsă de preocupare pentru nevoile de bază ale copiilor. Eforturile de reformă în acest domeniu au fost lente și încărcate de dificultăți, iar efectele acestei perioade nefaste încă persistă în societatea românească, mai ales în rândul celor care au fost direct afectați de aceste condiții inumane.

Răsturnarea regimului comunist a deschis calea unor reforme semnificative în domeniul protecției copilului, însă aceasta a necesitat mult timp, resurse și dedicare. Reflecția asupra acestei perioade ar trebui să funcționeze ca un avertisment cu privire la pericolul de a plasa interesele statului peste cele ale indivizilor, în special ale celor mai vulnerabili dintre ei - copiii. Reiese, de asemenea, necesitatea întăririi și extinderii protecției copilului, cu accent pe abordări bazate pe familia naturală, evitând astfel o revenire la modelul instituțional.

Examinând primul proiect al legii referitor la ocrotirea minorilor din era comunistă, Legea 3/1970, am descoperit aspecte alarmante, dar și aspecte pozitive ale structurii asistenței sociale din perioada sa de funcționare, din 1970 până la înlocuirea ei cu Ordonanța de Urgență 26/1997, la 11 iunie 1997. Scopul principal al legii era promovarea plasării copilului într-o familie sau încadrarea acestuia unei familii ori persoane. Însă, în practică, realitatea era cu mult mai complexă, fcum rezultă din faptul că legea stabilea, de asemenea, un regim de ocrotire pentru minorii deficienți, orfani sau ale căror dezvoltare putea fi pusă în pericol. Acest regim era structurat pe cinci tipuri de instituții specifice: leagăne pentru copii mici, case de copii pentru preșcolari și școlari, grădinițe și școli pentru deficienți recuperabili, școli profesionale și licee de specialitate pentru deficienți recuperabili și, în sfârșit, cămine școală și cămine atelier pentru deficienți, parțial recuperabili, precum și cămine pentru deficienți nerecuperabili¹.

Aceste instituții erau conduse de diverse ministere. De exemplu, leagănele au fost puse sub supravegherea Ministerului Sănătății, în timp de casele de copii erau gestionate de Ministerul Educației și al Muncii. Divizarea instituțională era o inițiativă care-și propunea să asigure cel mai bun mediu posibil pentru dezvoltarea fiecărui minor. Cu toate acestea, lacunele în implementarea legii au propulsat un număr mare de probleme semnificative. Erau probleme legate de lipsa de personal, și mai grav, de deficitul de personal specializat, ceea ce a dus la o îngrijire și educare insuficientă a minorilor. Dar ceea ce a transformat aceasta situație dezastruoasă într-o tragedie umană reală au fost abuzurile fizice și psihice frecvente în centre, însoțite de o lipsă cronică de îngrijire primară și hrană adecvată. Acestea nu erau cazuri izolate, ci părți ale vieții de zi cu zi în aceste instituții, care au transformat prevederile legii bune în realități îngrozitoare².

Imagini apărute după Revoluție putem găsi în presa audiovizuală³ și există nenumărate mărturii cu privire la fenomenul abandonului și a condițiilor de trai în centre din perioada

¹ Legea 3/1970 privind regimul ocrotirii unor categorii de minori, art. 5 alin. (1).

² Mariela Neagu, *Young Adults' Perspectives on Their Experiences of Different Types of Placement in Romania*, 2017, teză de doctorat, pagina 153.

³ A se vedea Adevăruri despre trecut: „Dragă mamă” - dramele din casele de copii comuniste (@TVR1), disponibil la adresa https://www.youtube.com/watch?v=HWtksC8QDw4&ab_channel=TVR

comunistă⁴ (dar și de la începutul anilor '90) care arată faptul că situația copiilor abandonati era departe de a fi în concordanță cu drepturile copilului și cu nevoile sale de protecție. Pe lângă aceste mărturii, există rapoarte și documente care arată faptul că abuzul și violența erau prezente în centrele de plasament, adică centrele mamut. În plus, abandonul nu reprezenta, așa cum am menționat anterior, o ultimă variantă pe care să o aleagă părinții.

În același timp, trebuie subliniat faptul că modalitatea prin care se acorda „îngrijire” copiilor în unele centre dădea naștere abuzurilor și violenței. Nu doar îngrijitorii erau cei care aplicau pedepse copiilor, dar copiii mai mari obișnuiau, la rândul lor, să bată copii mai mici sau să îi supună unor tratamente violente sau abuzuri sexuale⁵.

Pornind de la rezumatul expunerii de mai sus considerăm că propunerea de față, o lege privind compensațiile morale și financiare pentru persoanele care au trăit experiența caselor de copii (orfelinate) în perioada 1947-1997, constituie un act important dintr-o serie de motive:

1. **Respectarea drepturilor omului:** În orfelinatele din perioada respectivă, de multe ori, condițiile au fost inadecvate, și au avut loc numeroase încălcări ale drepturilor omului. Prin această lege, se face un pas important către abordarea și recunoașterea suferințelor acestor persoane.

2. **Compensații pentru suferințele trecute:** Mulți dintre acești oameni au suferit traume semnificative, care au avut efecte pe termen lung asupra sănătății lor mentale și fizice. Compensațiile financiare îi pot ajuta la accesarea serviciilor de ajutor și pot fi o formă de reparare pentru suferințele trăite.

3. **Reconstruirea încrederii în sistem:** Legea poate contribui la refacerea încrederii în sistem, în sensul că această generație poate avea un sentiment de dreptate.

⁴ Cu titlu de exemplu: articol Revista DOR Copiii lui Ceaușescu, <https://www.dor.ro/dor-18-copiii-lui-ceausescu/>, articol The Guardian referitor la Visinel Balan, „Ceausescu's children” <https://www.theguardian.com/news/audio/2015/jun/08/romania>, articol cu privire la Daniel Rucăreanu, disponibil la <https://viitorulromaniei.ro/2019/07/12/povestea-lui-daniel-rucareanu-de-la-casa-de-copii-in-secretariatul-general-al-guvernului-romaniei/>

⁵ Maria Roth, Éva László Bodrogi, Imola Antal, Ágnes Dávid-Kacsó, Dora Călian, Atitudinea angajaților din sistemul de protecție a copilului față de violența împotriva copiilor aflați în îngrijire instituțională, în Principii versus practici în sistemul de protecție a copilului, ed. Maria Roth, Ed.Presa Universitară Clujeană, 2019

4. **Responsabilitatea statului:** O astfel de lege reprezintă o recunoaștere a responsabilității statului pentru condițiile trăite de aceste persoane în timpul respectiv și o promisiune că instituțiile vor încerca să preîntâmpine astfel de situații în viitor.

5. **Educație:** Prin introducerea unei astfel de legi, povestea acestor orfani și a traumelor lor poate ajunge la un public mai larg, ceea ce determină societatea să învețe mai multe despre acest subiect și să prevină repetarea respectivelor erori.

6. **Impactul social:** Prin oferirea de compensații, statul arată că își aprofundează angajamentul față de cetățenii săi, demonstrând astfel că societatea se ocupă de binele fiecărui individ în parte.

În final, totul se reduce la recunoașterea și adresarea unei nedreptăți istorice.

Inițiatori,

SENATOR
AMBROZIE-IRINEU DARĂU

DEPUTAT
MARIUS-ANDREI MIFTODE

Lista susținătorilor propunerii legislative

Lege privind acordarea unor drepturi persoanelor care au trăit experiența caselor de copii din România în perioada 1947-1997

Nr.	DEPUTAT/SENATOR	GRUP PARLAMENTAR	SEMNĂTURĂ
1	Lozăr Ion Moian.	USR	
2	GIURGIU ADRIAN	USR	
3	TERENTE EUGEN	USR	
4	VICIUŢ ILIE	USR	
5	Badea Mihai Alexandru	USR	
6	BOTIŢE MIHAI-CĂTĂLIN	USR	
7	OPANA SWIA TOIU	USR	
8	ANISA-ELENA NEAGU	USR	
9	POLYANNA HANGANU	USR	
10	Mizescu Norcia	USR	
11	Szomoru Unguruomu	USR	
12	TAUARNEANU FILIP	USR	
13	IOB ALEXANDRU ROBERT	USR	
14	VLAD SERGIU COSMIN	USR	
15	BLAGA DANIEL	USR	
16	Badea Marius	USR	
17	MOLNAR RADU-IULIAN	USR	
18	KIENER ARIHTI	USR	
19	SPATARU E. SIMONA	USR	
20	DIANA BUCSIANU	USR	
21	Diana Stoica	USR	
22	VIOREL BĂLTĂREŢU	USR	
23	MURARIU OANA	USR	

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

Lege privind acordarea unor drepturi persoanelor care au trăit experiența caselor de copii din România în perioada 1947-1997

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Art. 1. - Prezenta lege reglementează măsurile reparatorii acordate persoanelor care au trăit experiența caselor de copii în perioada 1947-1997, în considerarea consecințelor negative suferite pe plan psihologic, emoțional, social și educațional.

Art. 2. - În sensul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următorul înțeles:

a) Case de copii - instituții de ocrotire organizate și administrate de statul român, precum leagănele, orfelinate, centrele de primire a minorilor, instituții speciale de învățământ preșcolar, primar, gimnazial, profesional, liceal și postliceal astfel cum acestea au fost reglementate de prevederile art. 104 din Legea nr. 4/1953 privind Codul familiei, Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 809/1954, Legea nr. 3/1970 privind regimul ocrotirii unor categorii de minori, Decretul-Lege nr. 138/1990 privind îmbunătățirea condițiilor pentru ocrotirea, educarea, scolarizarea și pregătirea profesională a copiilor și tinerilor cu deficiențe fizice sau intelectuale și a minorilor inadaptați, precum și de alte acte normative.

b) Daune morale - durerile fizice și suferințele psihice injust cauzate persoanelor care au trăit experiența caselor de copii din România, în perioada 1947-1997, cu repercusiuni negative pe plan psihologic, emoțional, social și educațional;

c) Indemnizația lunară în sumă fixă - suma de bani, achitată lunar de la bugetul de stat, tuturor persoanelor care au trăit experiența caselor de copii din România, în perioada 1947-1997, ca mijloc patrimonial de reparare a daunelor morale suferite de către aceștia;

d) Măsuri reparatorii - ansamblul mijloacelor patrimoniale și nepatrimoniale întreprinse de către statul român în scopul atenuării sau alinării daunelor morale suferite de persoanele care au trăit experiența caselor de copii din România, în perioada 1947-1997;

Art. 3. – Beneficiază de prezenta lege cetățenii români care au trăit în case de copii pe teritoriul României, în perioada 1947-1997.

Art. 4. - (1) În scopul atenuării daunelor morale suferite, beneficiarii prevăzuți la art. 3 au dreptul, pe perioada vieții, la o indemnizație lunară în sumă fixă în cuantum de 10% din câștigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat.

(2) Indemnizația lunară în sumă fixă se calculează și se plătește de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale, prin Agenția Județeană de Plăți și Inspecție Socială, respectiv Agenția de Plăți și Inspecție Socială a Municipiului București.

(3) Beneficiarii prevăzuți la art.3 sunt scutiți de la plata taxelor și impozitelor locale prevăzute în art. 454 din Legea nr. 227/2015 privind Codul Fiscal, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 5. - (1) Beneficiarii prevăzuți la art. 3 au dreptul la participarea gratuită la ședințe de psihoterapie și/sau consiliere psihologică clinică.

(2) Serviciile terapeutice sunt decontate, în limita a 300 lei/lună/beneficiar, prin Agenția Județeană de Plăți și Inspecție Socială, respectiv Agenția de Plăți și Inspecție Socială a Municipiului București.

(3) Procedura de decontare a sumelor prevăzute la alin. (2), precum și condițiile de acordare se reglementează prin ordin al ministrului muncii și protecției sociale.

Art. 6. - Beneficiarii prevăzuți la art. 3 au dreptul la o reducere de 50% pentru taxele percepute în vederea înmatriculării în cadrul instituțiilor de învățământ superior de stat, în baza unei metodologii reglementate prin ordin al ministrului educației.

Art. 7. - (1) În scopul obținerii indemnizației lunare în sumă fixă, beneficiarii prevăzuți la art. 3 transmit o cerere către Agenția Județeană de Plăți și Inspecție Socială, sau, după caz, la Agenția de Plăți și Inspecție Socială a Municipiului București, în funcție de domiciliul acestora. Cererea se poate depune inclusiv prin mijloace electronice.

(2) În cazul beneficiarilor prevăzuți la art. 3 care nu au domiciliul sau reședința pe teritoriul României, aceștia transmit cererile către Agenția de Plăți și Inspecție Socială a Municipiului București.

(3) În vederea solicitării indemnizației lunare în sumă fixă, beneficiarii prevăzuți la art. 3 anexează înscrisuri care să ateste faptul că aceștia au fost înmatriculați în case de copii, în perioada 1947-1997. În lipsa înscrisurilor, dovada se poate face prin orice alt mijloc de probă prevăzut de lege.

Art. 8.- (1) În vederea stabilirii și acordării drepturilor solicitate în conformitate cu prevederile art. 7, la nivelul fiecărei Agenții Județene de Plăți și Inspecție Socială, sau, după caz, la nivelul Agenției de Plăți și Inspecție Socială a Municipiului București se constituie o comisie formată din 5 membri.

(2) Procedura de desemnare a membrilor comisiilor prevăzute la alin. (1), precum și organizarea și funcționarea acestora se reglementează prin ordin al ministrului muncii și protecției sociale.

(3) În termen de 60 de zile de la data depunerii cererii, comisia comunică persoanei solicitante decizia motivată de acordare sau de respingere a dreptului la indemnizația lunară în sumă fixă.

(4) Împotriva deciziei de respingere, persoana interesată poate formula contestație, în termen de 60 de zile de la data comunicării, potrivit prevederilor Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare.

(5) Contestațiile formulate sunt scutite de taxă judiciară de timbru.

Art. 9. - (1) Finanțarea măsurilor prevăzute la art. 4 și 5 se suportă din bugetul Ministerului Muncii și Protecției Sociale, prin bugetele Agențiilor Județene de Plăți și Inspecție Socială, respectiv al Agenției de Plăți și Inspecție Socială a Municipiului București.

(2) În termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Guvernul aprobă, prin hotărâre, normele metodologice de punere în aplicare a prezentei legi.

(3) În termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Ministerul Educației emite ordinul de ministru prevăzut la art. 6.

(4) În termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Ministerul Muncii și Protecției Sociale emite ordinele de ministru prevăzute la art. 5 alin. (3), respectiv la art. 8 alin. (2).

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin (2) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR
Alfred-Robert SIMONIS

PREȘEDINTELE SENATULUI
Nicolae-Ionel CIUCĂ